

Sygn. akt I ACa 1178/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 marca 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Paweł Rygiel
Sędziowie:	SSA Sławomir Jamróg (spr.) SSO (del.) Izabella Dyka
Protokolant:	st. sekretarz sądowy Krzysztof Malinowski

po rozpoznaniu w dniu 3 marca 2021 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa J. K.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 13 września 2019 r. sygn. akt I C 306/16

1. zmienia zaskarżony wyrok:

- w punkcie IV poprzez podwyższenie określonych w punktach I i II kwot: „106000 zł” i „3900 zł” odpowiednio do kwot: „306.000 zł (trzysta sześć tysięcy” i „4.300 zł (cztery tysiące trzysta złotych)”;

- w punkcie VI poprzez zastąpienie kwoty: „11.303,54 zł” kwotą: „21.323,54 zł (dwadzieścia jeden tysięcy trzysta dwadzieścia trzy 54/100 złotych)”;

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 4.860 zł (cztery tysiące osiemset sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

4. nakazuje ściągnąć od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Tarnowie kwotę 10.020 zł (dziesięć tysięcy dwadzieścia złotych) tytułem części opłaty sądowej, od poniesienia której powód był zwolniony;

5. nie obciąża powoda kosztami sądowymi w postępowaniu apelacyjnym.

SSO (del.) Izabella Dyka SSA Paweł Rygiel SSA Sławomir Jamróg

Sygn. akt I ACa 1178/19

UZASADNIENIE

Powód J. K. w pozwie skierowanym przeciwko (...) SA w W. domagał się zasądzenia kwoty 1.000.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia doręczenia pozwanemu pozwu tytułem zadośćuczynienia oraz kwoty 10.000 zł miesięcznie tytułem renty – począwszy od dnia wniesienia pozwu - płatnej do 10-go dnia każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminu płatności. Domagał się również zasądzenia kosztów postępowania. Uzasadniając żądanie wskazał, że w dniu 4 grudnia 2004 r. uległ wypadkowi w gospodarstwie rolnym. Jako dwuletnie dziecko został wciągnięty przez maszynę rolniczą, w wyniku czego doznał urazu rdzenia kręgowego. Spowodowało to niedowład kończyn dolnych. Skutkiem wypadku jest również pęcherz neurogeny oraz niedowidzenie oka prawego, a także problemy logopedyczne. Powód po wypadku był wielokrotnie hospitalizowany, cały czas wymaga stałej rehabilitacji oraz opieki. Został uznany za osobę niepełnosprawną. Ubezpieczyciel uznał swoją odpowiedzialność za skutki wypadku i w dniu 28 lipca 2010 r. zawarł ugodę, na mocy której ustalono zadośćuczynienie na kwotę 367.500 zł, koszty opieki na kwotę 65.000 zł oraz zrekompensowano koszty przejazdu. Reprezentujący powoda pełnomocnik zrzekł się dalszych roszczeń powoda. W ocenie powoda zrzeczenie się dalszych roszczeń należy uznać za czynność nieważną, gdyż została dokonana bez zgody sądu opiekuńczego. Doznany uszczerbek na zdrowiu i wiążące się z procesem leczenia koszty uzasadniają żądania dochodzone w pozwie.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania. Wskazała, iż wypłaciła powodowi kwotę 379.765,62 zł tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania oraz kwotę 89.384 zł tytułem renty w latach 2008-2012 r. W ocenie strony pozwanej wypłacone kwoty zaspokoily w całości roszczenia powoda. Pozwana zakwestionowała także pogląd powoda co do nieważności zawartej ugody. Nadto powołała się na ograniczenie odpowiedzialności do kwoty 1.462.230 zł.

Wyrokiem z dnia 13 września 2019 r. sygn. akt I C 306/16 Sąd Okręgowy w Tarnowie zasądził od (...) S.A. w W. na rzecz J. K. tytułem zadośćuczynienia kwotę 106.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 maja 2016 r. do dnia zapłaty (pkt I), zasądził od (...) S.A. w W. na rzecz J. K. tytułem renty kwotę 3.900 zł miesięcznie płatną z góry do 10-go dnia każdego po sobie następującego miesiąca z ustawowymi odsetkami na wypadek opóźnienia – począwszy od 25 stycznia 2016 r., przy czym w zakresie renty należnej za okres od 25 stycznia 2016 r. do 31 maja 2016 r. z odsetkami naliczonymi od 11 maja 2016 r. do dnia zapłaty, a na poczet zasądzonej renty zaliczeniu podlegają kwoty wypłacone przez stronę pozwaną na podstawie postanowienia Sądu Okręgowego w Tarnowie z 20 kwietnia 2016 r. (sygn. akt I C 306/16) zmienionego postanowieniem Sądu Apelacyjnego w K. z 14 lipca 2016 r. (sygn. akt (...)) (pkt II), ustalił odpowiedzialność strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą w W. za mogące ujawnić się w przyszłości skutki wypadku, jakiemu uległ powód J. K. w dniu 4 grudnia 2004 r. i ograniczył odpowiedzialność strony pozwanej do łącznej kwoty 1.462.230 zł (pkt III), oddalił powództwo w pozostałej części (pkt IV), zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu (pkt V), nakazał pobrać od strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Tarnowie kwotę 11.303,54 zł tytułem części kosztów postępowania i odstąpił od obciążania powoda kosztami postępowania. (pkt VI).

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowił następujący stan faktyczny:

Powód J. K. ur. (...) w dniu 4 grudnia 2004 r. uległ wypadkowi. Został wciągnięty przez maszynę podłączoną do ciągnika rolniczego. W wyniku wypadku doznał urazu głowy ze wstrząśnieniem mózgu i krwiakiem pourazowym siatkówki oka prawego, urazu kręgosłupa z następowym uszkodzeniem rdzenia kręgowego i niedowładem spastycznym kończyn dolnych i z porażeniem zwieraczy, stłuczenia płuca prawego z obustronnym wysiękiem w opłucnych, złamania z przemieszczeniem VII prawego żebra, stłuczenia wątroby, złamania trzonu kości ramiennej prawej z przemieszczeniem. Charakter trwały mają obrażenia wynikające z niedowładu kończyn dolnych

w następstwie uszkodzenia rdzenia kręgowego (70% uszczerbek na zdrowiu), zaburzenia ze strony zwieraczy (40%), niedowidzenie oka prawego (30%), utrwalony zespół adaptacyjny w związku z niepełnosprawnością (10%). Przemijający charakter miały obrażenia polegające na stłuczeniu płuca prawego (10%), złamania żebra prawego (10%), złamania kości ramiennej (10%). Łącznie uszczerbek na zdrowiu powoda wyniósł 180 %. Wypadek spowodował u powoda trwające do chwili obecnej zaburzenia adaptacyjne wymagające pomocy psychologicznej, zwłaszcza w okresie adolescencyjnym.

Istnieje niebezpieczeństwo ujawnienia się w przyszłości innych następstw wypadku, jakiemu uległ powód.

Powód wymagał i nadal wymaga pomocy osób trzecich we wszystkich sferach życia codziennego, takich jak przygotowywanie posiłków, zakupy, utrzymanie czystości miejsca zamieszkania, przemieszczanie na dalsze odległości. Powód nie wymaga stosowania specjalnej diety. Jedynie w przypadku rozwoju otyłości związanej z ograniczoną aktywnością fizyczną może wymagać diety redukcyjnej i konsultacji dietetyka. Leczenie powoda prowadzone jest od chwili wypadku. Powód cały czas wymaga okresowych kontroli lekarskich z zakresu ortopedii i traumatologii, neurologii, rehabilitacji, okulistyki z częstotliwością od 1 razu w miesiącu do 1 razu na trzy miesiące. Terapia psychologiczna powinna odbywać się raz lub dwa razy w tygodniu. Powód wymaga również ciągłej rehabilitacji metodami (...) PNF, reedukacji chodu, zabiegów fizykalnych obniżających napięcie spastyczne kończyn dolnych, ćwiczeń utrzymujących zakres ruchu w terapii tkanek miękkich czy stretchingu. Wymaga ćwiczeń równoważnych zwiększających siłę kończyn dolnych, zabezpieczenia ortopedycznego stóp, masażu i fizykoterapii. Rehabilitacja powinna być prowadzona 4 razy w tygodniu, a w pozostałe dni powód powinien korzystać z zajęć na basenie, jazdy konnej, jazdy na odpowiednio dopasowanym rowerze, a także ze spaceru. Powinien również korzystać z turnusów rehabilitacyjnych 2 – 3 razy do roku. Rehabilitacja finansowana ze środków publicznych w przypadku powoda nie jest wystarczająca. Szacunkowy koszt odpłatnej rehabilitacji obejmujący również udział w turnusach rehabilitacyjnych to ok. 23.000 zł rocznie. Powód wymaga stosowania leków, pampersów, cewników i innych materiałów higienicznych. Łączne wydatki z tego tytułu sięgają kwoty ok. 1.100 zł miesięcznie. Powód pozostaje pod opieką lekarzy specjalistów przyjmujących w szpitalu (...) w K.. Wizyty odbywają się z reguły raz w miesiącu. Powód jest przewożony do K. samochodem osobowym. Z uwagi na trudności w poruszaniu się powód jest przewożony także samochodem w inne miejsca w pobliżu miejsca zamieszkania. Matka powoda z uwagi na konieczność sprawowania nad nim opieki zrezygnowała z pracy i utrzymuje się ze świadczenia pielęgnacyjnego. Powód otrzymuje zasiłek pielęgnacyjny, a także rentę rodzinną po zmarłym ojcu w kwocie ok. 330 zł miesięcznie.

W dniu 28 lipca 2010 r. pomiędzy powodem reprezentowanym przez (...) SA z siedzibą we W. a stroną pozwaną została zawarta ugoda, na mocy której strona pozwana przyznała powodowi zadośćuczynienie w kwocie 367.500 zł, 65.000 zł tytułem zwrotu kosztów opieki za okres od dnia wypadku do 29 lutego 2008 r., oraz kwotę 7.500 zł tytułem zwrotu kosztów przejazdu za okres od dnia wypadku do 29 lutego 2008 r. Przyznane kwoty zostały obniżone o 20% z uwagi na przyczynienie się poszkodowanego do powstania szkody. W ugodzie pełnomocnik zrzekł się dalszych roszczeń oraz możliwości dochodzenia ich na drodze sądowej w przyszłości. Ugoda powyższa została zawarta bez zgody sądu opiekuńczego.

Przy tym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał powództwo co do zasady za usprawiedliwione. Zdaniem Sądu zrzeczenie się dalszych roszczeń odszkodowawczych przez przedstawiciela ustawowego powoda było czynnością prawną nieważną (art. 58§1 k.c. w zw. z art. 101§3 k.p.c.). Zostało bowiem dokonane bez zezwolenia sądu opiekuńczego.

Odnosząc się do wysokości zadośćuczynienia Sąd Okręgowy wskazał, że krzywda powoda osiągnęła bardzo znaczne rozmiary. Doznany uszczerbek na zdrowiu został oszacowany na 180 %, w tym 150% to uszczerbek trwały. Powód ma bardzo ograniczone możliwości poruszania się. Cierpi na zaburzenia zwieraczy, doznał poważnego urazu oka, a także szeregu innych obrażeń. Wypadek sprawił, że powód stał się osobą niepełnosprawną dotkniętą szeregiem ograniczeń. Co bardzo istotne – wypadek zdarzył się, gdy powód był dwuletnim dzieckiem. Na samym początku drogi życiowej dotknęło go nieszczęście, z którym będzie musiał mierzyć się przez całe życie. Powód był poddawany wielu zabiegom i procedurom medycznym. Nadal musi korzystać z rehabilitacji i pomocy medycznej. Wszystkie te okoliczności

nakazują, aby zadośćuczynienie zostało ustalone na wysokim poziomie. W ocenie Sądu kwotą właściwą jest 400.000 zł. Jest to kwota bardzo znacząca, a jednocześnie nie odbiegająca od aktualnej stopy życiowej społeczeństwa. Brak było podstaw do przyznania zadośćuczynienia w kwocie wyższej. W ocenie Sądu kwoty przekraczające 400.000 zł powinny zostać zarezerwowane dla osób, które doznały krzywdy poważniejszej niż powód. Nie można bowiem pominąć okoliczności, że powód pomimo wypadku zachował możliwość pobierania nauki, utrzymywania kontaktu z rodziną i otoczeniem, a jego niepełnosprawność nie jest tego rodzaju, która wymagałaby ciągłej pomocy innej osoby.

Z uwagi na fakt, że strona pozwana wypłaciła już powodowi kwotę 294.000 zł, zasądzeniu podlega kwota 106.000 zł z odsetkami ustawowymi od 1 maja 2016r. Ustalając datę początkową naliczania odsetek Sąd wziął pod uwagę, że odpis pozwu został doręczony stronie pozwanej w dniu 1 kwietnia 2016 r., a ubezpieczyciel dysponuje 30 dniowym terminem na dokonanie analizy zgłoszonych roszczeń. Dlatego też orzeczono jak w punkcie I sentencji na mocy art. 445 § 1 k.c. oraz art. 481 § 1 k.c.

Uzasadniając orzeczenie w zakresie renty Sąd pierwszej instancji odwołał się do treści art. 444 § 2 k.c. i wskazał, że poszkodowany utracił całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej albo jeżeli zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość, może on żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiedniej renty.

Nie budzi wątpliwości kwestia, że potrzeby powoda wynikające z doznanego uszczerbku na zdrowiu znacząco się zwiększyły. Przede wszystkim powód wymaga stałej rehabilitacji. I choć częściowo finansowana jest ona ze środków publicznych, to nie można uznać jej za wystarczającą. Jak ustalono, powód wymaga odpłatnej rehabilitacji, co pociąga za sobą koszty rzędu 23.000 zł rocznie, a więc 1.916 zł miesięcznie.

Powód wymaga także stosowania leków, pampersów, cewników i środków higienicznych, co jak wyżej wspomniano, kosztuje ok. 1.100 zł miesięcznie. Wymaga również konsultacji lekarskich w K., co pociąga za sobą koszty przejazdu w wymiarze ok. 100 zł miesięcznie (średnio jeden wyjazd miesięcznie). Powód wymaga z pewnością częstszego korzystania z samochodu niż ma to miejsce w przypadku dzieci zdrowych. Przyjąć trzeba, że koszty te wynoszą dalsze ok. 100 - 200 zł miesięcznie. Brak jest możliwości przyjęcia kwot wyższych. Dzieci zdrowe również bowiem często dowożone są przez rodziców do szkoły, czy na zajęcia pozalekcyjne, stąd różnica w kosztach przejazdu pomiędzy powodem a jego rówieśnikami nie powinna być zbyt duża.

Powód wymaga także pomocy osób trzecich, choć pomoc ta nie musi być zbyt intensywna. Jest jeszcze osobą małoletnią, stąd znaczna część obowiązków wiążących się ze sprawowaniem opieki powinna być zaliczona do zwykłego obowiązku alimentacyjnego rodzica względem dziecka. Zauważyć przy tym trzeba, że matka powoda zdecydowała się na rezygnację z pracy celem zapewnienia opieki powodowi i z tego tytułu pobiera świadczenie pielęgnacyjne. Niewątpliwie jednak powód wymaga bardziej intensywnej opieki niż jego zdrowi rówieśnicy. W ocenie Sądu Okręgowego powód ma prawo do odpłatnej opieki w wymiarze 2 godzin dziennie przez 5 dni w tygodniu. Przy przyjęciu stawki 20 zł za godzinę koszty opieki będą wynosić 200 zł tygodniowo, a więc ok 800 zł miesięcznie.

Powód nie wymaga natomiast specjalnej diety, stąd pozycja ta nie została uwzględniona przy ustalaniu wysokości renty. Terapia psychologiczna także może być realizowana w ramach publicznej służby zdrowia.

Przedstawione powyżej wyliczenie wskazuje, że zwiększone potrzeby powoda wynikające z jego stanu zdrowia kształtują się w kwocie ok. 4.100 zł miesięcznie.

Na ten cel należy zaliczyć zasiłek pielęgnacyjny w kwocie 184,42 zł miesięcznie (do października 2018 r. w kwocie 153 zł miesięcznie, a od listopada 2019 r. w kwocie 215,84 zł miesięcznie).

W tej sytuacji – przy niezbędnym zaokrągleniu i uśrednieniu ponoszonych wydatków – w ocenie Sądu - żądanie powoda w zakresie renty powinno zostać uwzględnione do kwoty 3.900 zł miesięcznie. Zgodnie z żądaniem pozwu renta została zasądzona od dnia wniesienia pozwu z terminem płatności ustalonym na 10 dzień każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami na wypadek opóźnienia, przy czym odsetki od renty należnej za miesiące od stycznia 2016

r. do maja 2016 r. mogą być naliczone począwszy od 11 maja 2016 r., gdyż żądanie renty zostało doręczone stronie pozwanej dopiero wraz z odpisem pozwu w dniu 1 kwietnia 2016 r., a ubezpieczyciel dysponuje 30 dniowym terminem do spełnienia świadczenia.

Z uwagi na fakt, że Sąd nie dysponował informacjami co do faktycznej realizacji obowiązku uiszczania renty wynikającego z postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia w punkcie II wyroku wskazano, że na poczet zasądzonej renty zaliczeniu podlegają kwoty wypłacone z tego tytułu w toku postępowania.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji brak było przy tym podstaw do obniżenia zadośćuczynienia i renty z uwagi na przyczynienie się powoda. Nie można było bowiem pominąć okoliczności, że powód uległ wypadkowi jako dwuletnie dziecko. W żaden sposób nie można mu przypisać winy za zaistniałe zdarzenie. Mimo, iż w sensie fizycznym zachowanie powoda, który zanadto zbliżył się do pracującej maszyny, pozostawało w związku przyczynowym z zaistniałym wypadkiem, to jednak obniżenie należnego zadośćuczynienia tylko z tego względu, w ocenie Sądu, naruszałoby poczucie sprawiedliwości. To posiadacz pojazdu mechanicznego, za którego odpowiedzialność ponosi strona pozwana, jako osoba dorosła powinien zapewnić bezpieczeństwo dziecku znajdującemu się w pobliżu. Jego zaniedbania nie powinny wpływać na sytuację prawną powoda. Art. 361 k.c. nie statuuje obowiązku obniżenia odszkodowania należnego poszkodowanemu.

Uwzględnieniu także podlegało żądanie powoda ustalenia odpowiedzialności strony pozwanej za mogące ujawnić się w przyszłości skutki wypadku. Niebezpieczeństwo ujawnienia się takich skutków zostało potwierdzone opinią (...). W tej sytuacji roszczenie powoda znajduje uzasadnienie w świetle art. 189 k.p.c.

Jednocześnie Sąd ograniczył odpowiedzialność strony pozwanej do łącznej kwoty 1.462.230 zł, tj. do wysokości sumy gwarancyjnej stanowiącej równowartość 350.000 euro, a to stosownie do regulacji wynikającej z art. 36 ust. 1 ustawy z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych w brzmieniu obowiązującym w dniu wypadku.

W pozostałym zakresie powództwo jako nieuzasadnione podlegało oddaleniu.

Z uwagi na częściowe uwzględnienie żądań koszty postępowania pomiędzy stronami zostały na podstawie art. 100 k.p.c. zniesione.

Jednocześnie Sąd nakazał na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych pobrać od strony pozwanej kwotę 7.640 zł tytułem opłaty od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony. Ze względu na sytuację osobistą i majątkową powoda Sąd odstąpił od obciążania go kosztami postępowania na podstawie art. 102 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniósł powód, zaskarżając orzeczenie w punktach IV i V, zarzucając :

1. naruszenie prawa procesowego a to art. 233§1 k.p.c. poprzez sprzeczną z zasadami logiki i doświadczeniem życiowym ocenę dowodu z zeznań matki małoletniego Powoda L. K., dokumentacji medycznej oraz z opinii biegłych porządkowanych na potrzeby niniejszego postępowania i przyjęcie, że:

a) skoro Powód zachował możliwość pobierania nauki i utrzymywania kontaktu z rodziną i otoczeniem, to jego krzywda i cierpienie związane z niepełnosprawnością powstała na skutek wypadku z dnia 4 grudnia 2004r. nie są znaczne, w sytuacji, gdy Powód od najmłodszych lat jest osobą o znacznym stopniu niepełnosprawności, wymaga specjalistycznej rehabilitacji, ciągłego leczenia oraz opieki i pomocy ze strony osób trzecich w czynnościach dnia codziennego, co w konsekwencji doprowadziło do zmarginalizowania przez sąd I instancji stopnia krzywdy i cierpienia doznanego przez Powoda na skutek przedmiotowego wypadku komunikacyjnego i w konsekwencji uznania roszczenia Powoda w zakresie zadośćuczynienia w rażąco zaniżonej wysokości, małoletni Powód potrzebuje jedynie 2 godzinnej opieki dziennie przez 5 dni w tygodniu, nie wymaga specjalistycznej rehabilitacji w ramach turnusów rehabilitacyjnych, nie wymaga rehabilitacji na basenie oraz rehabilitacji w ramach jazdy konnej, nie wydaje na dojazdy

do placówek medycznych kwoty 500 zł, nie potrzebuje środków finansowych na wizyty lekarskie u specjalistów, podczas gdy prawidłowa ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że małoletni Powód z uwagi na niepełnosprawność w stopniu znacznym wymaga stałej co najmniej 12 godzin opieki ze strony osób trzecich w czynnościach dnia codziennego, wymaga korzystania z turnusów rehabilitacyjnych oraz rehabilitacji na basenie oraz w ramach jazdy konnej, wymaga stałych, miesięcznych wizyt lekarskich u specjalistów oraz potrzebuje dojeżdżać do placówek medycznych, co w konsekwencji doprowadziło do zaniżenia przez sąd I instancji należnej Powodowi renty z tytułu zwiększonych potrzeb;

2. naruszenie prawa materialnego a to: art. 445 §1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że zasądzona na rzecz małoletniego Powoda kwota pieniężna tytułem zadośćuczynienia w pełni rekompensuje krzywdę i cierpienie doznane przez Powoda na skutek wypadku z dnia 4 grudnia 2004r., podczas gdy stopień krzywdy i cierpienia doznanego przez małoletniego Powoda uzasadnia uwzględnienie jego roszczenia o zadośćuczynienie w znacznie wyższej wysokości, bowiem w realiach niniejszej sprawy wyłącznie dochodzona kwota stanowi odpowiednią sumę, o jakiej mowa w art. 445 §1 k.c.;

3. naruszenie prawa materialnego a to art. 444 §2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że renta w kwocie 3 900 zł stanowi pełną rekompensatę zwiększonych potrzeb małoletniego Powoda od czasu wypadku, podczas gdy kwota ta nie uwzględnia wszelkich kosztów składających się na zwiększone potrzeby Powoda, co w konsekwencji oznacza, że nie stanowi pełnej rekompensaty szkody poniesionej przez małoletniego

Powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części, tj. w zakresie punktu IV oraz V poprzez: zasądzenie od Pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz małoletniego Powoda J. K. dalszej kwoty 894 000,00 zł tytułem zadośćuczynienia, zasądzenie renty w kwocie 6100 zł oraz zasądzenie kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sadowi Okręgowemu w Tarnowie do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji zakwestionowano wysokość zadośćuczynienia przedstawiając przeliczenie na 1% uszczerbku na zdrowiu wynikające z orzeczeń wydanych w innych sprawach. Podniesiono, że zeznania matki powoda wskazują, że małoletni powód został pozbawiony samodzielnej egzystencji i podkreślono procent uszczerbku na zdrowiu powoda. Powód doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu. Kwestionując rozstrzygnięcie w zakresie renty apelacja zarzuciła, że Sąd pierwszej instancji nie uwzględnił kosztu pobytu rodzica na turnusie. Łączne więc koszty rehabilitacji to kwota 350.000 zł co w skali miesiąca daje kwotę ok 2917 zł na miesiąc. Ponadto zdaniem apelującego pominięto koszty związane z jazdą konną powoda w ramach rehabilitacji (100mzł za godzinę), rehabilitacji na basenie (100 zł) za godzinę, co przy 4 wizytach daje kwotę 400zł. Zaniżono także koszty związane z dojazdem do placówek medycznych. Z zeznań L. k. wynika, że wydatki na dojazdy wynoszą 400-500zł. Ponadto powód korzysta z usług ortopedy traumatologa neurologa i okulisty. Koszt tych wizyt to kwota 600 zł. Uwzględniając koszty pampersów, cewników, środków higienicznych zwiększone potrzeby zamykają się kwotą 12817zł na miesiąc.

Strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji i o zasądzenie kosztów procesu. Pozwana zwróciła uwagę, że żądanie zadośćuczynienia jest wygórowane w stosunku do innych podobnych spraw. Wskazała też, że Sąd Okręgowy prawidłowo określił jakie wydatki składają się na rentę oraz zwróciła uwagę, że Sąd nie zastosował art. 362 k.c. mimo, że powód zbliżył się do maszyny.

Strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji i o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego. Wskazała, że kwota przyznana przez Sąd Okręgowy jest odpowiednia. Zdaniem strony powodowej żądanie renty było rażąco wygórowane przy uwzględnieniu, że to zachowanie powoda, który zbliżył się do pracującej maszyny pozostawało w związku przyczynowym z zaistniałym wypadkiem.

Rozpoznając apelację Sąd drugiej instancji uznał za własne ustalenia Sądu Okręgowego z tą zmianą, że ustalił wyższe koszty związane z rehabilitacją i nieco inaczej ocenił rozmiar krzywdy powoda.

Wbrew stanowisku apelującej Sąd Okręgowy uwzględnił koszty opiekuna podczas turnusu rehabilitacyjnego. Opinia biegłej A. J. wskazywała początkowo, że łączne koszty rehabilitacji to w skali roku 16.0000 zł (k.649). Sąd Okręgowy

zaś przyjął z tego tytułu kwotę 23.000zł na podstawie opinii uzupełniającej, uwzględniającej udział opiekuna (k. 660-661). Jest to kwota adekwatna przy uwzględnieniu, że obowiązek ubezpieczyciela obejmuje uzasadnione i celowe koszty leczenia oraz rehabilitacji poszkodowanego niefinansowane ze środków publicznych (por. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2016 r. Sygn. akt III CZP 63/15 OSNC 2016/11/125). Świadczenia rehabilitacyjne są finansowane ze środków publicznych na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U.2020.1398 t.j.). Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych (Dz.U.2007.230.1694) pozwala też na uzyskanie dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

W świetle jednak powołanej opinii powinny zostać także uwzględnione zajęcia na basenie, i terapeutyczne zajęcia z jazdą konną powoda w ramach rehabilitacji (koszty takie to opinia 100mzł za godzinę), rehabilitacji na basenie (100 zł) za godzinę, co przy 4 wizytach daje kwotę 400zł. Na rolę terapeutyczną basenu i jazdy konnej wskazywała także opinia (...) (k 701/2). Tego typu potrzeby uwzględnił tu. Sąd już na etapie zabezpieczenia na kwotę 300 zł (k.167).

Wbrew zarzutom apelacji logicznie oceniono potrzeby związane z dojazdami. Konieczność specjalistycznej opieki określono w opinii SM (...) k- 608). Jakkolwiek na etapie zabezpieczenia brano pod uwagę leczenie prywatne, to jednak dowód z opinii lekarskiej nie daje podstaw do przyjęcia zasadności konieczności dodatkowych szerokich konsultacji i to także prywatnych, a w konsekwencji także konieczności dojazdów z tym związanych. Jakkolwiek więc zeznania L. K. wskazują, że wydatki na dojazdy wynoszą 400-500zł, to jednak słusznie Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na dużo węższy zakres koniecznych konsultacji jak i uwzględnił, że koszty dojazdu musiałyby być także noszone przy zdrowym dziecku. Niezależnie od tego trzeba zauważyć że suma kwot podanych w uzasadnieniu (k 683) 1916+1100zł +200 +800 zł to kwota 4016zł. Sąd Okręgowy zaś ocenił zwiększone potrzeby na 4100 zł, różnica więc może zostać przeznaczona na koszty przejazdów. Poza wyżej wskazaną kwotę 400 zł związaną z jazdą konną i basenem Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił i ocenił poziom renty z tytułu zwiększonych potrzeb. Apelacja zaś nie zawiera odpowiednich zarzutów procesowych pozwalających zweryfikować ewentualnie inne przesłanki zasądzenia renty w oparciu o art. 444§2 k.c.

Częściowo zasadnie powód kwestionuje wysokość zasądzonych zadośćuczynienia.

Nie można jednak podzielić stanowiska apelacji co do sposobu przeliczania zawartego w środku odwoławczym odnoszonego do procentu uszczerbku na zdrowiu. Zadośćuczynienie ma zrekompensować szkodę niemajątkową wyrażającą się krzywdą w postaci cierpień fizycznych i ujemnych przeżyć psychicznych. Posługiwanie się jednak mechanicznym, matematycznym rozliczeniem wskazanym w apelacji nie jest adekwatnym sposobem naprawienia niewymiernej krzywdy niemajątkowej. Natomiast Sąd w ramach swobody orzeczniczej winien uwzględnić wiek poszkodowanego, stopień cierpień psychicznych, ich intensywność i czas trwania, nieodwracalność następstw tego rodzaju skutków zdarzenia, szanse i rokowania na przyszłość, poczucie nieprzydatności społecznej i bezradności życiowej oraz inne czynniki podobnej natury (zob. wyrok SN z dnia 9 listopada 2007 r., V CSK 245/07, Lex nr 3696691).

W tym przypadku powód w bardzo młodym wieku doznał wielonarządowych obrażeń, w tym uszkodzenia rdzenia kręgowego odcinka piersiowo-łędźwiowego stłuczeniu płuca prawego, złamania żebra prawego i złamania kości ramiennej a także obrażeń głowy (k30). Przemijający charakter części obrażeń nie zmienia faktu, że obrażenia były rozległe i poważne. Konsekwencje zaś urazu kręgosłupa są nieodwracalne. Powód utracił szanse na normalne życie. Nie można też pominąć znacznego ubytku wzroku oka prawego oraz bardzo uciążliwych problemów z pęcherzem neurogennym (opinia k.602 606). Powód nie wymaga wprawdzie ciągłej pomocy jednak wymaga pomocy stałej. Ustalono w sprawie, że powód wymagał i nadal wymaga pomocy osób trzecich we wszystkich sferach życia codziennego, To, że może on przemieszczać się na krótkich dystansach i to przy asekuracji lub przy użyciu kijków(k.47 i , k.602 i k.647), nie zmienia faktu, że porusza się on przede wszystkim na wózku inwalidzkim (k.601-602). Sąd Okręgowy przyjął, że odpowiednia w tym przypadku w rozumieniu art. 445§1 k.c. jest kwota 400.000zł. Sąd Apelacyjny uznaje, że kwota ta wprawdzie mieści się w przedziale kwot zasądzanych przy podobnych urazach i ograniczeniach fizycznych, jednak w odniesieniu do osób dorosłych (por. wyroki Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z

dnia 7 października 2013 r. sygn. I ACa 776/13, Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 5 maja 2016 r. I ACa 611/15, Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 8 stycznia 2015 r. sygn. I ACa 469/14 LEX nr 1665847 i Sądu Apelacyjnego w Krakowie dnia 15 grudnia 2015 r. sygn. I ACa 1239/15 LEX nr 2005570 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2019 r. akt IV CSK 45/18 i z dnia 28 lipca 2017 r. II CSK 311/16 LEX nr 2382419).

W przypadku jednak dzieci przy podobnych uszkodzeniach ciała i skutkach zdarzenia zasądzone są kwoty wyższe tj. ok. 500.000- 600.000zł (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 19 września 2014 r. I ACa 310/14 LEX nr 2382419). Intensywność cierpień z powodu kalectwa jest bowiem większa u człowieka młodego, skazanego już na początku drogi życiowej na utratę perspektyw związanych z pełną sprawnością. Jakkolwiek w każdej sprawie powinno się uwzględniać okoliczności indywidualne, to jednak poziomowi zasądzanych kwot w innych sprawach nie można zupełnie pominąć, albowiem pozwala to ocenić, czy na tle tych innych przypadków żądane zadośćuczynienie nie jest nadmiernie wygórowane lub zaniżone (por. wyroki Sądu Najwyższego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2003 r., IV CK 151/02 LEX nr 157306, z dnia 15 września 1999 r. III CKN 339/98 OSNC 2000/3/58, z dnia 16 grudnia 2014 r., I PK 124/14, OSNP 2016, nr 6, poz. 70 i z dnia 1 czerwca 2017 r. I CSK 595/16 Legalis Numer 1629970).

Nie kwestionując uznaniowego charakteru orzeczenia Sądu pierwszej instancji, Sąd Apelacyjny przyjmuje jednak, że okoliczności tej sprawy wskazują, że suma zasądzona w zaskarżonym wyroku jest rażąco niska i to nawet przy uwzględnieniu, że kwota wypłacona na podstawie nieważnej ugody miała wówczas większą siłę nabywczą niż obecnie. Sąd Apelacyjny w pełni przy tym podziela stanowisko Sądu Okręgowego, co do braku podstaw zastosowania w sprawie art. 362 k.c. Co do zasady zachowanie małoletniego poszkodowanego, któremu z powodu wieku winy przypisać nie można (art. 426 k.c.), może stosownie do art. 362 k.c. uzasadniać zmniejszenie odszkodowania należnego od osoby odpowiedzialnej za szkodę na podstawie art. 436 k.c., tj. posiadacza mechanicznego środka komunikacji, poruszanego za pomocą sił przyrody, odpowiadającego na zasadzie ryzyka (por. uchwała Sądu najwyższego z dnia 20 września 1975 r., III CZP 8/75 (OSNCP 1976, nr 7-8, poz. 151). Kwalifikacja zachowania małoletniego z punktu widzenia oceny obiektywnej nieprawidłowości nie może być jednak oderwana od wieku dziecka. W tym przypadku powód miał w chwili zdarzenia dwa lata i nie miał żadnej możliwości rozeznania. Brak jest zaś jakichkolwiek ustaleń pozwalających uwzględnić wpływ ewentualnych zaniedbań w opiece na wysokość zadośćuczynienia. Z tych względów stanowisko zawarte w odpowiedzi na apelację nie może zostać uwzględnione.

Sąd Apelacyjny zmienił więc na podstawie na podstawie art. 386§1 kpc i art. 445 §1 k.c. oraz art. 444§2 k.c. zaskarżony wyrok w punkcie II podwyższając zadośćuczynienie o kwotę 200.000 zł i kwoty renty o 400 zł miesięcznie. W konsekwencji w oparciu o art. 113 u.k.s.c. podwyższono także koszty sądowe obciążające pozwaną do kwoty 21.323,54 zł.

Dalej idącą apelację oddalono na podstawie art. 385 k.p.c. Trzeba uwzględnić, że powód nie utracił zupełnie mobilności, ani też zdolności widzenia. Jakkolwiek posiada obniżone zdolności do efektywnego działania czy nawiązywania kontaktów i jest częściowo zależny od innych osób, to jednak nie utracił możliwości kontaktu z otoczeniem w tym z rówieśnikami, nie utracił sprawności intelektualnej, nie utracił też możliwości rozwoju i może uzyskać wykształcenie.

Częściowe uwzględnienie apelacji uzasadniało obciążenie pozwanej odpowiednio częścią opłaty od apelacji, od poniesienia której powód był zwolniony (art. 113 ust. 1 u.k.s.c. w zw. z art. 100 k.p.c. i art. 391§1 k.p.c.).

Charakter sprawy oraz sytuacja majątkowa i życiowa powoda a także celowy charakter zasądzenia kwot na rzecz powoda uzasadniały odstąpienie na podstawie art. 102 k.p.c. od obciążenia powoda stosunkowo kosztami postępowania apelacyjnego oraz od ściągnięcia pozostałej części opłaty z przysądzonego roszczenia.

SSO (del.) Izabella Dyka SSA Paweł Rygiel SSA Sławomir Jamróg